

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I MALMÖ
 Avdelning 1

DOM
 2017-01-16
 Meddelad i Malmö

Mål nr
 11498-16
 11499-16

KONKURRENSVERKET	
2017-01-17	
Avd	
Dnr	
KSnr	Aktbil

SÖKANDE

Dalby Takmontage AB, 556649-2541
 Box 3
 247 23 Dalby

Ombud: advokaterna Viktoria Edelman och Maja Rothpfeffer
 AG Advokat
 Box 3124
 103 62 Stockholm

MOTPARTER

1. Bostads AB Svedalahem
2. Svedala Exploaterings AB

mål nr 11498-16
 mål nr 11499-16

Ombud för 1 och 2:

Advokaten Ulf Yxklinten och jur. kand. Rikard Elowson Ek
 MAQS Advokatbyrå Malmö KB
 Box 226
 201 22 Malmö

SAKEN

Överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, LOU

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår Dalby Takmontage AB:s ansökan om ingripande enligt LOU.

BAKGRUND

Bostads AB Svedalahem (Svedalahem) och Svedala Exploaterings AB (SVEDAB) har påbörjat en upphandling av takpapplägningsentreprenad. Upphandlingen har genomförts med förenklat förfarande enligt LOU.

Sedan Dalby Takmontage AB (Dalby Takmontage) ansökt om överprövning av upphandlingen förordnade förvaltningsrätten den 29 augusti 2016 i mål nr 5278-16 och 5281-16 att upphandlingen inte fick avslutas förrän rättelse vidtagits genom en förnyad utvärdering där anbuderna från Skånska Tak Entreprenad och Täta Tak Entreprenad Sverige AB inte fick beaktas. Förvaltningsrättens dom i målen överklagades till Kammarrätten i Göteborg som den 12 oktober 2016 beslutade att inte meddela prövningstillstånd. Svedalahem och SVEDAB beslutade därefter den 28 oktober 2016 att avbryta upphandlingen och angav som skäl härför att anbudens giltighetstid löpt ut och att det därmed saknas giltiga anbud.

YRKANDE OCH INSTÄLLNING

Dalby Takmontage ansöker om överprövning och yrkar att beslutet att avbryta upphandlingen ska ogiltigförklaras och att upphandlingen ska fullföljas. Som grund för sin talan anför Dalby Takmontage bl.a. följande. Av praxis följer att en upphandlande myndighets möjlighet att avbryta en upphandling måste vila på sakligt godtagbara skäl och får inte vara godtyckligt. Det är den upphandlande myndigheten och inte anbudsgivarna som beslutar om anbudstidens giltighetstid ska förlängas eller inte. Det kan dock inte utgöra godtagbara skäl att avbryta en upphandling endast av skälet att anbudens giltighetstid har löpt ut om anbudsgivarna vill förlänga anbudstiden och upphandlande myndighet saknar sakligt godtagbara skäl för att vägra en sådan förlängning. Dalby Takmontage står fast vid sitt anbud och har varit, och är alltså, villigt att förlänga anbudets giltighetstid. En upphandling

kan fullföljas trots att anbudens giltighetstid löpt ut. Det är enligt praxis inte nödvändigt att samtliga anbudsgivare förlänger anbudstiden för att en sådan förlängning ska vara giltig. Detta innebär att en upphandling inte behöver göras om enbart av anledningen att inte alla anbudsgivare har förlängt sina anbud. En anbudsgivare kan således inte använda sig av bestämmelserna om anbudens giltighetstid för att välla en upphandling.

Enligt förfrågningsunderlaget är anbudsgivaren bunden av sitt anbud i 90 dagar från sista dagen för anbudens inlämnande. Anbudet ska vara beställaren tillhanda senast den 25 april 2016. Anbudens giltighetstid hade således löpt ut redan innan förvaltningsrätten meddelade dom den 29 augusti 2016. I stället för att avbryta upphandlingen valde dock Svedalahem och SVEDAB att överklaga förvaltningsrättens dom. Först efter det att Kammarrätten i Göteborg meddelat att prövningstillstånd inte meddelas har upphandlingen avbrutits vilket får anses anmärkningsvärt och ett utfall av att processen i målet gått upphandlande myndighet emot.

Det kan varken vara lagstiftarens eller domstolarnas mening att upphandlande myndigheter ska ges fri prövningsrätt av anbudet genom möjligheten att avbryta en upphandling efter det att en anbudsgivare vunnit bifall till sin ansökan om överprövning. Att anbudens ursprungliga giltighetstid löpt ut när överprövningsprocessen avslutats är snarare regel än undantag. För det fall en upphandlande myndighet i en sådan situation ska ha rätt att avbryta upphandlingen dvs. att det finns sakligt godtagbara skäl för att inte förlänga anbudens giltighetstid måste krävas att föremålet för upphandlingen har förfallit genom tidsutdräkten. En annan ordning innebär att upphandlande myndighet fritt kan välja om ett domstolsutslag om rättelse ska följas eller inte. En sådan valfrihet är inte förenlig med bestämmelserna i LOU avseende likabehandling och transparens. Om upphandlande myndighet tillåts avbryta en upphandling och på så sätt välja att inte följa en domstols utslag saknar leverantörerna möjlighet till en effektiv prövning. Det saknas sakligt

godtagbara skäl för Svedalahem och SVEDAB att inte förlänga anbudens giltighetstid. Det föreligger inte sakligt godtagbara skäl att avbryta upphandlingen. Genom att avbryta upphandlingen utan att sakligt godtagbara skäl föreligger har Svedalahem och SVEDAB brutit mot 1 kap. 9 § LOU.

Högsta domstolen har i mål nr T 6224-14 funnit att en anbudsgivare haft rätt till skadestånd motsvarande det positiva kontraktsintresset. Omständigheterna i målet är närmast identiska med omständigheterna i förevarande mål. Dalby Takmontage kommer att begära skadestånd och om så visar sig vara nödvändigt föra skadeståndstalan i allmän domstol. För det fall förvaltningsrätten ogiltigförklarar avbrytandebeslutet och upphandlingen sedermera fullföljs och kontrakt tilldelas Dalby Takmontage kan dock begäran om skadestånd avseende det positiva kontraktsintresset komma att frånfallas.

Svedalahem och SVEDAB bestrider bifall till ansökan och anför i huvudsak följande. Av förfrågningsunderlaget framgår att anbudsgivaren är bunden av sitt anbud i 90 dagar från sista dagen för anbudens inlämnande. Anbud ska vara beställaren tillhanda senast den 25 april 2016. Anbudsgivarna är således bundna av sina anbud till och med den 30 juli 2016. Vidare framgår att en eventuell förlängning av anbudets giltighetstid kan ske genom beställarens begäran och anbudsgivarens accept.

Som skäl för att avbryta upphandlingen angavs att det inte förelåg några giltiga anbud vid tillfället för tilldelning. I en situation när den upphandlande myndigheten inte längre har några giltiga anbud kan inte myndigheten lagligen genomföra en ny utvärdering eller avsluta upphandlingen genom att teckna kontrakt. Det är upp till beställaren att ta initiativ till frågan om anbudsgiltighetstid ska förlängas. Beställaren har inte någon skyldighet att begära förlängd giltighetstid av inkomna anbud. Av praxis framgår att en upphandlande myndighet har rätt att avbryta en upphandling för att anbudens giltighet löpt ut utan att kräva att den upphandlande myndigheten ska

redovisa skälen för att den inte inbjudit anbudsgivare att förlänga anbudens giltighetstid. Svedalahem och SVEDAB:s beslut att avbryta upphandlingen grundar sig på sakligt godtagbara skäl och de grundläggande principerna har upprätthållits.

Dalby Takmontage tillägger bl.a. följande. Högsta förvaltningsdomstolen har varken prövat frågan om en offentlig upphandlings fullföljande då anbudstiden löpt ut eller om det föreligger sakligt godtagbara skäl att avbryta en upphandling då upphandlande myndighet valt att inte förlänga anbudens giltighetstid. Eftersom ett avgörande saknas är det Dalby Takmontages uppfattning att Högsta domstolens bedömning av frågan om rätt till skadestånd kan ge ledning i frågan. Enligt Högsta domstolens avgörande har en leverantör som orsakats skada på grund av att upphandlande myndighet inte förlängt anbudstidens giltighetstid rätt till skadestånd för bl.a. det positiva kontraktsintresset. En skadeståndsprocess kan undvikas genom ett undanröjande av avbrytandebeslutet och tilldelning av kontrakt till Dalby Takmontage. Eftersom Dalby Takmontage redan den 18 maj 2016 tilldelats kontrakt i upphandlingen förelåg alltså ett giltigt anbud för SVEDAB och Svedalahem att anta. Sakliga skäl för att avbryta upphandlingen förelåg således inte vid tidpunkten för avbrytandebeslutet den 28 oktober 2016.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Bestämmelser m.m.

I målet är lagen (2007:1091) om offentlig upphandling tillämplig, se p. 4 i övergångsbestämmelserna till lagen (2016:1145) om offentlig upphandling.

Enligt 16 kap. 4 och 6 §§ LOU kan rätten pröva om en upphandlande myndighet har brutit mot någon bestämmelse i lagen och, på talan av en leverantör som lidit eller kan komma att lida skada, besluta att en upphandling ska

göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse gjorts. Därvid gäller att rätten endast prövar de särskilt angivna frågor som sökanden tar upp.

Enligt 1 kap. 9 § LOU ska upphandlande myndigheter behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas.

I förarbetena till LOU (se prop. 2006/07:128 s. 381) anges bl.a. följande. Det är lämpligt att införa en bestämmelse som stadgar att en upphandlande myndighet ska ange hur länge en anbudsgivare ska vara bunden av sitt anbud. En sådan ordning är nödvändig för att upphandlingen ska fungera på ett rationellt sätt. Det är dock viktigt att den upphandlande myndigheten vid varje enskild upphandling överväger vilken anbudstid som är rimlig. Även om upphandlingen är föremål för överprövning löper anbudstiden ut i enlighet med vad som angetts i förfrågningsunderlaget.

I förfrågningsunderlaget anges i punkt AFB.32 att anbud ska vara beställaren tillhanda senast 2016-04-25. I punkt AFB.33 *Anbudets giltighet* anges att anbudsgivaren är bunden av sitt anbud i nittio (90) dagar från sista dagen för anbuds inlämnande. Eventuell förlängning av anbudets giltighetstid kan endast ske genom beställarens begäran och anbudsgivarens accept.

Förvaltningsrättens bedömning

Svedalahem och SVEDAB har den 28 oktober 2016 avbrutit upphandlingen och har som skäl härför angett att anbudens giltighetstid har löpt ut och att det därmed saknas giltiga anbud.

LOU reglerar inte när en påbörjad upphandling får avbrytas utan förutsättningarna för att avbryta en upphandling har utvecklats genom praxis. För att

en upphandlande myndighet ska ha rätt att avbryta en pågående upphandling krävs att myndigheten kan presentera sakliga skäl för avbrytandebeslutet och att myndigheten iakttar de grundläggande upphandlingsrättsliga principerna. Den i förfrågningsunderlaget angivna giltighetstiden för anbuderna kan förlängas under förutsättning att principerna för offentlig upphandling iakttas och om så ska ske eller inte är främst en fråga mellan den upphandlande myndigheten och anbudsgivarna. Frågan om förlängning av ett anbuds giltighet i själva upphandlingsprocessen reglerar inte bara anbudsgivarnas bundenhet av anbudet utan det har också effekt på den upphandlande myndigheten bl.a. vad gäller myndighetens bundenhet till villkoren i förfrågningsunderlaget. En förlängning av giltighetstiden kräver med hänsyn till detta ett ömsesidigt medgivande av den upphandlande myndigheten och anbudsgivare (se bl.a. Kammarrätten i Göteborgs avgöranden i mål nr 6132-11 och 7006-12).

Tilldelningsbeslut i aktuell upphandling fattades den 18 maj 2016. Tiden för anbudens giltighetstid löpte ut 90 dagar efter sista dagen för inlämnande av anbud, dvs. i slutet av juli 2016. För att ett giltigt anbud ska anses föreligga efter utgången av denna tid utifrån ett upphandlingsrättsligt perspektiv krävs enligt förvaltningsrättens mening ett ömsesidigt samtycke av upphandlande myndighet och anbudsgivare till förlängning av anbudens giltighetstid. Det har inte framkommit att någon sådan ömsesidig förlängning av anbudens giltighetstid har skett i förevarande fall. Eftersom Svedalahem och SVEDAB valt att inte begära någon förlängning av anbudens giltighet förelåg det således enligt förvaltningsrätten inte några giltiga anbud när Svedalahem och SVEDAB den 28 oktober 2016 beslutade att avbryta aktuell upphandling. Svedalahem och SVEDAB har därför haft sakligt godtagbart skäl att avbryta upphandlingen.

Sammanfattningsvis har det enligt förvaltningsrätten inte framkommit annat än att Svedalahem och SVEDAB haft sakligt godtagbart skäl för sitt beslut

att avbryta upphandlingen. Det finns därför inte förutsättningar för ingripande enligt LOU. Dalby Takmontages ansökan om överprövning ska därmed avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1B LOU)

Louise af Klint

Maria Persson har föredragit målet.

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Göteborg. Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer

till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nå för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.

1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that this is crucial for ensuring the integrity of the financial statements and for providing a clear audit trail.

2. The second part of the document outlines the various methods used to collect and analyze data. It includes a detailed description of the sampling process and the statistical techniques employed to ensure the reliability of the results.

3. The third part of the document provides a comprehensive overview of the findings. It highlights the key areas where discrepancies were identified and discusses the potential causes of these issues. It also offers recommendations for how to address these problems and prevent them from recurring in the future.

4. The final part of the document concludes with a summary of the overall findings and a statement of the auditor's opinion. It reiterates the importance of transparency and accountability in financial reporting and expresses confidence in the accuracy of the information provided.